

zkoumání této zdánlivě okrajové sféry lidského života. Samozřejmě bychom si přáli, aby autor, jenž na jedné straně zabral příliš široko, takže některé problémy jen lehce naznačuje a jinych se dotýká jen v okrajových významech, se spíše věnoval tomu, co vytkl v podtitulu své knihy jako hlavní úkol: situaci sportovního užívání volného času v soudobé kultuře.

Problematika volného času je zde rozhodně analyzována v nedostatečné hloubce a na autorových úvahách se klasicky zrcadlí nedostatky eklektického sociologického způsobu zkoumání, který nerozeznává ve společenském životě podstatné od nepodstatného a který nevidí principiální pozici některých filosofických významů prakticko-ekonomické sféry lidského života. Vůbec filosofický eklekticismus a teoretická slabost Magnaneovy práce ji posunují i formálně spíše k jakémusi souboru drobných esejů než skutečných sociologických či filosofických analýz; příklady a citáty z nejirůznějších autorů zde zabírají více místa než je úměrné originální práci a vytvářejí někdy dojem, že nejsou vždy navzájem v souhlasu, naopak, že jejich převaha a aplikace na každý postřeh vedou k nepřiměřené kasuistice. To také způsobuje, že vlastní autorova koncepce, jeho osobní pojetí zkoumaných problémů, je velmi často skryto pod míněním jiných a že málo prosvítá navenek. To však nesnižuje hodnotu impulsů a podnětů — jak jsme se je snažili v průběhu našeho výkladu zdůraznit —, jež může takováto práce naší sociologii a filosofii přinést.

Jiří Černý

Howard Jones: Crime in a Changing Society (Zločin v měnící se společnosti), Penguin Books, str. 262, 1. vydání, 1965

Jako podnět k napsání knihy uvádí autor v celém světě rostoucí zločinnost. Název nevystihuje zcela přesně obsah knihy. Jedenáct ze dvanácti kapitol je věnováno problémům kriminologie a penologie, kdežto jen jedna se zabývá měnící se společností. Hlavní příčinu změn ve společnosti spatřuje autor v ustavičně rostoucí výrobě, která zpětně vybičovává růst spotřeby. Dezintegrace společnosti je pak, podle autora, důsledkem tohoto procesu při nedostatku protikladných procesů integračních.

Z údajů o autorovi plyne, že je sociolog, že se původně zabýval případovou sociální prací, že se v sociologii věnuje teoretickým problémům sociálních skupin. Autorovo zaměření, spolu s teoretickým zájmem o společenské skupiny a s bohatými praktickými zkušenostmi, mu poskytují dostatečně širokou základnu a umožňují mu zabývat se zločinem ze všech podstatných a důležitých hledisek.

Spíše než sociologicky je kniha zaměřena psychologicky či sociálně psychologicky, což je také jeden z obecných rysů publikací západních sociologů.

Dvanáct kapitol knihy pokrývá obsáhlou

problematicku kriminologie a penologie, od otázek po příčiny kriminality až k trestní praxi a jejím důsledkům. Zvláštní pozornost věnuje autor kriminalitě mladistvých, a to jak z důvodů praktických (v celém světě vzrůstá kriminalita mladistvých), tak i teoretických (u mladistvých jsou formující vlivy pravděpodobně snadněji postižitelné než u dospělých — nejsou časově tak vzdálené).

První kapitola (Understanding Figures — Jak rozumět číslům?) zasvěceně ukazuje jen relativní platnost statistických údajů. To je poučné a platí to i pro jiné oblasti, nejen pro kriminalitu. Relativnost statistických údajů je například dána změnami v zákonných ustanoveních a změnami v postojích veřejnosti (zvýšený zájem veřejnosti o určitý druh kriminality zvyšuje důslednost policejního aparátu při pátrání a soudního aparátu při posuzování zločinů v dané oblasti). Různé druhy zločinů se liší stupněm zjistitelnosti a stupněm vypátratelnosti pachatele. Významný je také rozdíl mezi počtem zločinů, které byly spáchány, a počtem těch, které jsou policii známy. Stejně významný je rozdíl mezi počtem zločinů, které jsou policii známy, a mezi počtem úspěšně uzavřených případů (vypátrání pachatele). Před druhou světovou válkou byl ve Velké Británii tento poměr přibližně 1 : 1. Po válce se změnil na 55 : 45. Pro pachatele vzrostla pravděpodobnost, že unikne vypátrání. Autorův postoj je tedy velmi osvěcný a vzbuzuje respekt. Autor se domnívá, že by policie mohla být úspěšnější, že by se to však dělalo za cenu takového vzrůstu pravomoci a nekontrolovatelnosti policejního aparátu, který by ohrozil občanská práva. Bylo by sice odhaleno více pachatelů, avšak za cenu nebezpečí, že nevinní budou „usvědčováni“ ze zločinů, které nespáchali, nebo které vůbec spáchány nebyly.

Stanovisko, které hlavní příčinu kriminality spatřuje v činitelích sociálně ekonomických, považuje autor za překonané (2. kapitola — The Delinquent Subculture — Zločinecká subkultura). Podstatné zlepšení hospodářské situace dříve nejchudších vrstev obyvatelstva po druhé světové válce nevedlo ke snížení kriminality, nýbrž naopak se dostavilo její zvýšení. Jiný protiklad: chudší země se vyznačují nižší zločinností než země s poměrně vysokým životním standardem (Itálie — Švédsko). Likvidace brlohů (slums) a přesídlení jejich obyvatel do nových sídlišť nesnížilo, nýbrž naopak zvýšilo jejich trestnou činnost. Starý výklad ekonomickými vlivy potvrzuje pouze skutečnost, že ubýlo příčin proti majetku, které v dřívějších dobách významně korespondovaly s nezaměstnaností.

Současnou situaci chápe autor jako postupující dezintegraci společnosti.

Třetí kapitola (Born Criminals — Rodili zločinci) je věnována muzeálnímu teorii o vrozené zločinnosti (J. Lange, C. Lombroso). Přitom autor nepodceňuje možnosti plynoucí z neuropsychické konstituční lability. Ta může vést k neuroze, k alkoholismu a stejně tak ke kriminalitě.

Težiště knihy, pokud jde o odpověď na otázku, co z člověka činí zločince, je ve